

є необхідною умовою якісного проведення досудового розслідування належним на те суб'єктом, що у свою чергу є запорукою дотримання прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Постанова Верховного Суду України у справі № 454/2576/17 від 06.07.2022. URL <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105218405>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 24.04.2023).

Македон Віктор Миколайович,
слухач 1-го курсу магістратури ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Мельник Оксана Вікторівна
доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ДОВЕДЕНOSTІ ВИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Важливою і водночас невід'ємною умовою здійснення швидкого, повного (грунтовного) та неупередженого розслідування кримінального правопорушення і судового розгляду є наявність законодавчо закріплених засад кримінального провадження. Насамперед, вони є гарантією правосуддя, забезпечення прав, свобод, законних інтересів людини та тісно пов'язані між собою, утворюючи єдину взаємоузгоджену систему.

З огляду на те, що початок ХХІ ст. в Україні ознаменувався реформуванням як правоохоронної, так і судової систем, важливою подією стало ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., де вперше в окремій главі було закріплено двадцять дві загальні засади здійснення кримінального провадження. Однією з таких засад є засада забезпечення доведеності вини, яка має конституційне підґрунтя.

Актуальність теми обумовлена важливістю зазначеної вище засади кримінального процесу, яка є гарантією права особи на швидке, ефективне розслідування кримінального провадження, справедливий судовий розгляд і винесення законного судового рішення.

Проблеми щодо окремих аспектів виникнення та застосування засади забезпечення доведеності вини досліджували такі відомі науковці як: Д. Берчук, О.Галаган, О.Карнаухов, О.Коваль, В.Маляренко, О. Мельник, О.Трохлюк, В. Попелюшко.

Проте, незважаючи на значний науковий і практичний інтерес до досліджуваної проблеми, питання значення засади забезпечення доведеності вини як складника засади досліджено недостатньо, у результаті чого виникає низка проблем у сфері правозастосування.

Крім того, серед науковців немає єдиної думки й уніфікованого підходу до тлумачення та визначення цієї конституційної засади здійснення судочинства.

Так, В.Т. Маляренко вважає, що забезпечення доведеності вини полягає в тому, що кожен елемент обвинувачення, кожна кваліфікуюча й обтяжуюча чи пом'якшувальна обставина, від яких залежать певні правові наслідки, кожен висновок судді чи суду повинні базуватися на відповідних доказах, зібраних у передбаченому законом порядку, а недотримання цієї конституційної вимоги повинне зумовлювати відповідну зміну чи скасування вироку [1, с. 67-83].

В. Попелюшко зазначив, що принцип забезпечення доведеності вини полягає в тому, що закон наділяє суб'єктів, уповноважених здійснювати функцію кримінального переслідування та підтримання державного обвинувачення в суді, комплексом повноважень і процесуальних можливостей довести вини особи в усіх випадках, коли нею дійсно був вчинений злочин, а на інших суб'єктів процесу покладає обов'язки сприяти та (або) не перешкоджати цьому протиправними методами [2, с. 81].

О. Карнаухов вважає, що принцип забезпечення доведеності вини полягає в тому, що закон покладає на суб'єктів, які уповноважені державою на здійснення процесу доказування, обов'язок доведення складової суб'єктивної сторони складу злочину, а саме вини, яка є частиною обставин, що підлягають доказуванню в кримінальній справі згідно зі ст.64 КПК України [3, с. 22].

Ухвалення судом законних, обґрунтованих і вмотивованих рішень є необхідним і водночас важливим засобом реалізації завдань у кримінальному процесі. Усі державні органи, діяльність яких пов'язана із правоохоронною, здійснюють її на основі додержання певних засад, які характеризують специфіку діяльності кожного органу. Такі засади є основою ухвалення законних і обґрунтованих рішень.

Тому, з огляду на позиції вчених, засади провадження кримінального судочинства варто розуміти як фундаментальні положення – основи, якими мають керуватися у своїй діяльності органи та які визначають найбільш суттєві, керівні, вихідні моменти здійснення завдань кримінального провадження.

Загальновідомо, що засади кримінального провадження розробляються так, щоб здійснення прав і законних інтересів не ставилося в залежність від діяльності органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді чи суду [2, с. 167–168].

Тому розроблені та закріплені законодавцем у Кримінальному процесуальному кодексі України засади кримінального провадження є взаємоузгодженою системою регуляторів, які в сукупності є основою для ухвалення законного рішення в конкретній справі. [4, с. 167–168].

Отже, засада забезпечення доведеності вини є новою в кримінальному процесі України й однією з основоположних у здійсненні кримінального провадження. Її поява зумовлена ухваленням у 1996 р. Конституції України, де вона визначена в ст. 129 як один основних принципів здійснення судочинства [5]. До ухвалення Основного закону нашої держави кримінально-процесуальне законодавство не передбачало такого принципу, хоча зміст та положення мали місце в системі норм регулювання.

Проаналізувавши погляди вчених стосовно зазначеної засади, варто зробити висновок, що забезпечення доведеності вини полягає в обов'язку сторони обвинувачення (слідчого, прокурора, у визначених випадках – потерпілого) зібрати комплекс доказів, які будуть використані для підтвердження винуватостя або ж навпаки – невинуватості особи в конкретному кримінальному провадженні. Враховуючи її важливість, кожен суб'єкт повинен чітко дотримуватися законодавчо закріпленої засади доведеності вини особи.

Водночас О. Мельник в своєму дисертаційному дослідженні «Моральні засади доказування на досудових стадіях кримінального процесу» вказує, що «вимоги морального закону – цього *non scripta, sed nata lex* - найскладніші, оскільки проходять через все життя з самого дитинства»[6, с. 17].

Автор, посилаючись на роботу Г.Гегеля, цитує крилатий вислів про те, що авторитет моральних законів є нескінченно вищим...що виникають ситуації, за яких закон щось дозволяє, а мораль забороняє, і навпаки...Тоді виникає проблема усунення небажаних протиріч. І тут з'являється теорія, яка концентрує і досвід щодо минулого, і наукову інтуїцію щодо майбутнього. Але мораль і право є складовими духовної культури людства.

Погоджуючись з такою позицією, лише додам, що особливий прояв втілення моралі у відносини як раз і відбувається в площині презумпції невинуватості та доведення вини особи у кримінальному судочинстві. А помилки правозастосувачів можуть дуже дорого коштувати людству.

Список використаних джерел

1. Маляренко В.Т. Конституційні засади кримінального судочинства / В.Т. Маляренко. – К. : Юрінком Інтер. – 1999. – 67-83 с.
2. Попелюшко В. Принцип забезпеченості доведеності вини в кримінальному судочинстві / В. Попелюшко // Вісник прокуратури. – 2003. – № 5. – С. 81

3. Карнаухов О.В. Забезпечення доведеності вини – конституційний принцип кримінального судочинства / О.В. Карнаухов // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2006. – Вип. 33. – С. 22.

4. Галаган О. Поняття та система засад (принципів) кримінального провадження / О. Галаган, Д. Письменний // Науковий вісник академії внутрішніх справ. – 2013. – № 4. – С. 167-168.

5. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996.

6. Мельник О. В. Моральні засади доказування у досудових стадіях кримінального процесу України : дис. ... канд. юрид. наук :12.00.09. Київ, 2006. 222 с.

Максимчук Іван Миколайович,

головний оперуповноважений Департаменту забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами, Національної поліції України

СУТНІСТЬ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ОТРУЙНИХ РЕЧОВИН

У науці криміналістиці, зокрема, в її розділах, криміналістичній тактиці та методиці, аналізується накопичений досвід слідства, відшукуються найефективніші прийоми та методи ведення розслідування певних категорій кримінальних правопорушень, а розроблені криміналістичні рекомендації стають найважливішим інструментом слідчого – своєрідним алгоритмом дій у типових слідчих ситуаціях [1, с. 422]. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин, потребує розробки та постійного удосконалення криміналістичного забезпечення, оскільки має власну специфіку тактики огляду, роботи з отруйними речовинами та об'єктами, що мають до них відношення.

Оскільки питання криміналістичного забезпечення розслідування різних видів кримінальних правопорушень відносно нове, його розробкою та удосконаленням займалися вчені-криміналісти ХХ століття. Зокрема, слід назвати таких як: Л. І. Аркуша, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, І. В. Гора, І. І. Дановська, С. Ф. Денисюк, В. А. Журавель, А. В. Іщенко, Є. І. Зуєв, В. Л. Лохов, О. Ф. Волинський, А.Ф. Волобуєв, Д. О. Карпенко, В. В. Кінінчук, В. О. Коновалова, Н. І. Клименко, В. В. Лисенко, Є. Д. Лук'янчиков, В. В. Матвієнко, К. Є. Поджаренко, О. В. Таран, К. О. Чаплинський, Ю. М. Чорноус, Д. В. Швець, В. Ю. Шепітько та багато інших. Однак,